

Franjo Carev

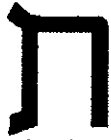
SIMBOLIKA SLOVA "TAU"

U dvomjesečniku "La Terra Santa", koji u Jeruzalemu izdaje "Franciscan Printing Pres", glasoviti judaist p. Frederic Manns obrađuje starozavjetne simbole koji su u svezi s Novim zavjetom. Za ovaj put smo izabrali simboliku hebrejskog slova "TAU". (Opširnije o tome vidi u: "La Terra Santa", ožujak-travanj 1990).

Napomenimo odmah na početku da se hebrejsko slovo TAU nije uvijek jednako pisalo. Ovdje prenosimo i Mannsovu tablicu različitih pisanja toga slova. Kao zanimljivost uočavamo da je to slovo već oko 1300/1200. g. prije Krista nalik malenome križiću. Takav je i na Ahiramovu sarkofagu iz 10. st. prije Krista. Upravo zbog sličnosti s križem to je slovo zavolio sv. Franjo Asiški i stavljao ga kao svoj posebni znak raspoznavanja.

U tumačenju simbolike ovoga slova slijedimo p. Mannsa prema navedenom citatu. U židovstvu je dosta raširena legenda o nastanku slova TAU. Kad je Bog odlučio stvoriti svijet, sva se slova alfabeta predstavili pred njim. Prvo slovo koje se predstavilo bilo je TAU, posljednje slovo alfabeta: "Gospodaru svijeta, neka ti bude milo poslužiti se mnome u stvaranju svijeta, jer ćeš upravo po meni dati Toru (Zakon). Ja sam pečat tvoga pečata koji je istina (emeT). Samo tvoje ime jest Istina. Dobro je da kralj započne slovom istine da stvori svijet."

Sveti - blagoslovljeno mu bilo ime! - odgovori: "Ti si dostojno i pravedno, no nisi prikladno da svijet bude stvoren polazeći od tebe. I to s dva razloga: ti si određeno da budeš napisano na ljudima vjere koji opslužuju Toru od početka do kraja i koji će umrijeti u tvome pečatu. Uz to ti si također pečat smrti (maveT). Nije dobro s tobom početi stvaranje svijeta."

Hebrejski sadašnji

Serabit el Khadem. Sinaj.
Protokananejski
1500. pr. Kr.

Protokananejski
1300/1200 pr. Kr.

Ahiramov sarkofag. Fenicija.
1000 pr. Kr.

Hebrejski
Konac X. st. pr. Kr.

Mešin stećak. Hebrejski.
IX. st. pr. Kr.

Natpis u Kilamu. Fenicija.
Konac IX. st. pr. Kr.

Natpis u Siloamu. Hebrejski.
VIII. st. pr. Kr.

Hebrejski pečat.
VII. st. pr. Kr.

Krhotina hebr. Arad.
VI. st. pr. Kr.

Svitak Levitika. Qumran.
Paleohebrejski.
II. st. pr. Kr.

Izaijin svitak, I. Qumran.
Hebrejsko četvrtasto pismo.
II. st. pr. Kr.

Grčki klasični

Latinski

Nabatejski. I. st. pr. Kr.

Klasični arapski

Ta se legenda, vrlo raširena u židovstvu, pripisuje R. Akibi, budući da potječe iz Midraša R. Akibe. Ona svjedoči o simboličkoj vrijednosti koju je sinagoga pridavala slovima alfabeta. Tako se slovo TAU, posljednje slovo hebrejskog alfabeta, pripaja riječi Tora (Zakon) i riječi emet (istina). Ta je istina označena kao Božji pečat. Bog je istina, i sva njegova djela nose njegov pečat.

Slovo TAU vidje da mu je odbijena povlastica da bude korišteno kod stvaranja svijeta. Razlogom je ovaj tekst iz proroka Ezekijela: "*Gospodin naredi: 'Prođi gradom Jeruzalemom i znakom TAU obilježi čela sviju koji tuguju i plaču zbog gnusoba što se u njemu čine!' A drugima reče na moje uši: 'Pođite za njim gradom i ubijajte bez milozrđa ... Ali na kome bude znak TAU, njega ne dirajte!'*" (9,4-6).

Rabinska je literatura protumačila taj tekst ovako: TAU s plavim crnilom bilo je ispisano na čelu pravednika a s krvavim TAU na čelu bezbožnika. TAU je, dakle, simbol života i smrti. Njegove brojne vrijednosti navedene su u Talmudu, u traktatu Šabbat 55 a:

Rabi reče: "TAU znači: ti ćeš živjeti (Tihjeh), a TAU znači: ti ćeš umrijeti (Tamut)."

Johanana reče: "TAU označava da zasluga patrijarha daje milost."

Reš Laqiš reče: "TAU je svršetak hoda Božjega, istina."

Samuel b. Nahman reče: "TAU znači da je narod ispunjen Torom od alefa do TAU."

Tako slovo TAU označava život i smrt, savršenstvo, Zakon i Istinu. Poznato je da posljednje slovo hebrejskoga alfabeta nije tada imalo sadašnji oblik nego je bilo nalik današnjem slovu X.

Simbolizam slova TAU nije dovoljno proučen. Ceremonijal ređenja velikog svećenika upotrebljavao je simboliku ovoga slova. Rabinska literatura nas uči da se pomazanje na kraljevoj glavi obavljalo u obliku kruga a na glavu velikoga svećenika izlijevalo se ulje u obliku TAU, odnosno X (Keritot 5 b).

U Kristovo doba Eseni su u Qumranu tumačili tekst EZ 9,4 i primjenjivali ga na članove zajednice koji su bili spašeni: samo oni koji budu ušli u Savez, bit će zaštićeni tim znakom (CD 19,12). Članovi budućega Izraela su, dakle, označeni na čelu.

Ivanovo Otkrivenje (7,3-4) pretpostavlja da je poznat simbolizam slova TAU: "Zatim opazih jednoga drugog anđela gdje uzlazi od istoka, noseći pečat živoga Boga, i poče vikati jakim glasom četirima anđelima kojima je dopušteno da opustoše zemlju i more: 'Ne pustošite ni zemlje, ni mora, ni stabala, dok ne obilježimo pečatom sluge našega Boga na njihovim čelima.' Tada čuh broj obilježenih."

Kršćanska liturgija, posebno ona krsne inicijacije, spomenut će simboličko bogatstvo slova TAU. Križ je za kršćanina ono što je za Hebreja bilo obrezanje. Barnaba u svojoj poslanici tumači alegorijsko značenje Abramova obrezanja: "Abram je prvi obavio obrezanje. On je to učinio jer je proročki Duh upravljao njegovim pogledom prema Kristu, dajući mu pouke o trima slovima. Rečeno je: Abram je obrezao 318 osoba. Broj 18 se piše IH, što su inicijali Isusova imena. A budući da je oblik TAU imao donijeti milost, on spominje 300 (brojčanu vrijednost slova TAU u grčkom). Abram stoga označava Isusa s prva dva slova a križ s trećim" (9,6-8).

Sv. Augustin ističe razliku između obrezanja i križa, a jedno je i drugo nazvano pečatom: dok je obrezanje zastrto ruhom, križ se ukazuje svim pogledima (Govor 160,6). Križ je, dakle, pečat saveza, znak pridruživanja novom Izraelu.

Za prve Pashe krv se Janjetova imala pomiješati s krvlju obrezanja: ona je označavala i štitila hebrejske kuće. Križ označuje čelo Kristovih vjernika da ih zaštiti. Kršćanin, označen križem, imao je udio u Kristovoj pobjedi nad silama zla. Učiniti znak križa znači dozvati u pamet demonu njegov poraz i natjerati ga u bijeg. Križ je zaštita za kršćane onako kao što su to bili filakteriji što ih je Hebrejac stavljao na svoje čelo. Demoni se više plaše križa nego filakterija.

Augustin spominje da je David mogao pogoditi Golijata u čelo i pobijediti orijaša budući da on nije imao Kristova znaka (In Ps 143,2). Bez križa čelo je ogoljeno. Od križa postavljenog na čelo kraljeva Krist još i danas širi svoje ruke nad čitavim svemirom (In Ps 54,12). Kršćanin pripada kraljevskom narodu pomazanjem križa, učinjena u obliku X na njegovu čelu.

Sv. Ćiril Jeruzalemski u svojim Katehezama crpi korist iz simbola križa. On katekumene podsjeća da nije dovoljno učiniti znak križa na čelu, već treba izvršiti ono što on označuje: vojnik koji je uzimao oružje bio je često obilježen tetorivanjem na tijelu. I kršćanin je obilježen da bi bio jak u

duhovnom boju. Radi se o tome da on postane član Kristove vojske, unovačen u vojsku velikoga Kralja.

Križ je isto tako znak pripadnosti: rob je često bio opečaćen usijanim željezom da bi ga gospodar mogao prepoznati, onako kao što je prepoznavao ovce svoga stada. Krist, Dobri Pastir, poznaje svoje ovce po pečatu križa kojim je označio njihova čela.

Napokon slovo TAU, kako je posljednje slovo alfabeta, i kako je znak savršenstva (tam), ima eshatološku vrijednost: ono prizivlje u pamet konačnu Božju pobjedu. Strastveno iščekivanje Dana Gospodnjeg ne vodi kršćanina tome da se preda glupim snovima, tako da zaboravi praktične zahtjeve nasljedovanja Krista. Parusija, naprotiv, uspavanoj nadi ponovno pruža dinamizam iščekivanja. Ona stavlja notu hitnosti koja ima obilježavati vremena i djelatnosti u nasljedovanju Krista.

Usmjerenost prema parusiji nije bila beznačajna crta kod sv. Franje Asiškoga. Rado je on razmišljao o križu Kristovu po kojem je Krist došao do proslave. To će biti i s njegovim nasljedovateljima. Tako Franjin biograf Toma Čelanski piše: "*Brat Pacifik je opazio na čelu blaženoga Franje slovo TAU (T) a bilo je okruženo raznobojnim krugovima te je nadmašivalo ljepotu paunovu.*" (Usp: T. ČELANSKI, *Životopis sv. Franje Asiškoga*, II/6, - prijevod D. Damjanović - , Zagreb 1977, str. 129).

Na drugom mjestu isti Franjin životopisac bilježi: "*Više nego ostale znakove (Franjo) je volio znak TAU (T). Njime je označavao pisma što ih je odašiljao i posvuda je njime oslikavao zidove ćelija. - Čovjek Božji Pacifik, onaj promatrač nebeskih viđenja, tjelesnim je očima vidio veliko slovo TAU na čelu blaženog oca, a bilo je raznobojna izgleda i odsijevalo je svetlošću poput zlata.*" (T.ČELANSKI, Nav. dj. III, 2-3, str. 186-187).

F. Manns završava svoje tumačenje slova TAU završnom rečenicom u knjizi J. B. Metza, *Zeit der Orden. Zur Mystik und Politik der Nachfolge* (u hrvatskom prijevodu: I. Dugandžić, *Redovništvo - Inovacija i korektiv?* Zagreb 1983, str.70): "*Kad bi se ta apokaliptička svijest pojavila danas u Redovima dojmom življenog a ipak jedva mogućeg nasljedovanja, bilo bi to u pravom smislu vrijeme Redova.*"

I slova imaju svoju povijest. P. Manns je smatrao zgodnim prikazati razvoj hebrejskoga slova TAU u raznim stoljećima. Iz priložene sheme očito je da slovo TAU ima vezu s križem. Upravo je zbog toga sv. Franjo sve svoje spise potpisivao upravo slovom TAU.